

2
Wydawca: drukarnia
Sibi. Publ. ...
Czas. 13458/6/23

NALEŻNOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZAŁEM

CENA NUMERU 50 GROSZY

SAMORZĄD

Komisariat Prądu
na ... st. w ...
Egzemplarz ...
...
...

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU ZIEMSKIEGO

PRENUMERATA KWARTALNA
5 ZŁOTYCH POLSKICH.
NUMER POJEDYNCZY 50 GROSZY.
KONTO GZEKOWE POCZT. KASY OSZCZ. № 1520.

ADMINISTRACJA „SAMORZĄDU”
WARSZAWA, NOWY ŚWIAT 21,
TELEFON 258-59.
CZYNNY OD GODZINY 8 DO 3.
REDAKCJA—WSPÓLNA 23,
TEL. 503-50 I 126-83.

OGŁOSZENIA ZWYKŁE ZA TEKSTEM
STRONA—160 ZŁ. POL. OGŁOSZENIA CYFROWE, ILU.
STROWANE I W TEKŚCIE o 50 proc. DROŻEJ. OGŁO-
SZENIA ZWIĄZKÓW SAMORZĄDOWYCH DOSTAR-
CZONE BEZPOŚREDNIO DO ADMINISTRACJI o 25 proc.
TANIEJ. OGŁOSZENIA, NADESŁANE BEZ PODANIA
WYMIARU, DRUKUJE SIĘ NA 1/4 STRONY.

ROK VI.

WARSZAWA, 24-go SIERPNIA 1924 R.

Nr. 23.

TREŚĆ Nr. 23. 1) Komisja zużytkowania lotnych piasków i nieużytków. 2) Jak pracują samorzady powiatowe.—
W. Gajewski. (c. d.) 3) Projekt rządowy ustawy o pow. związkach komunalnych⁹(c. d.). 4) Projekt
ustawy o powiatowych związkach komunalnych.—Dr. M. Jaroszyński. (c. d.) 5) Gmina i Wieś: a) Zakładajmy pioruno-
chrony—P. Łomakin; b) Sprawozdanie inspektora samorządu gminnego na powiat Turecki; c) Z gmin i gromad; d) Różne.
6) Życie samorządowe. 7) Poradnik samorządowy. 8) Z piśmiennictwa. 9) Pośrednictwo pracy. 10) Ogłoszenia.

Komisja zużytkowania lotnych piasków i nieużytków Zrzeszenia Samorządów Powiatowych Warszawa, Tamka 1.

Podaje do wiadomości zainteresowanych sejmików powiatowych, samorządów miejskich,
gmin wiejskich i osób prywatnych,

ŻE PODEJMUJE SIĘ:

- Zalesiania lotnych piasków specjalną odmianą wikliny;
 - Obsadzania odsypisk rzecznych i utrwalania brzegów rzek wikliną;
 - Zakładania plantacji wiklin szlachetnych na nieużytkach;
 - Dostarczania sadzonek wikliny odmian szlachetnych;
 - Projektowania i realizowania organizacji centrów przemysłu wiklinowego.
- Ponadto Komisja ułatwia zbyt produktów przemysłu wiklinowego,
tak surowca, jak i wyrobów z wikliny.
Udziela wszelkich informacji bezpłatnie, wchodzących w zakres
przemysłu wiklinowego.

Na żądanie Samorządów powiatowych, lub miejskich, a także gmin, wysyła instruktorów,
jedynie za zwrotem kosztów podróży, celem pouczenia zakładania plantacji wiklin i organizacji
przemysłu wiklinowego.

O wszelkie informacje ustne lub piśmienne zwracać się należy do Biura Zrzeszenia Sa-
morządów Powiatowych, do **Komisji zużytkowania lotnych piasków i nieużytków**.

W 1749/78/32

Jak pracują Samorządy Powiatowe.

(D. c.).

Widzimy więc, że podatki w powiatach Kongresówki spadły w porównaniu z okresem okupacyjnym 8 — 9 razy. Nawet w porównaniu z podatkami powiatów Małopolski, tak ograniczonych w swojej działalności, są one 3—4 razy mniejsze, w porównaniu z powiatami Poznańskimi 7—8 razy mniejsze.

Prawda, jeżeli chodzi o porównanie z okresem okupacyjnym gros podatków wtedy, bo 75% były to podatki pośrednie, mniej zawsze przez ludność odczuwane, ale same bezpośrednie były jeszcze 2 razy większe niż w latach 1919 — 1921 za naszych polskich rządów.

Lata 1922 i 1923 zaznaczają się jeszcze większym upadkiem, który zresztą postępuje w miarę inflacji.

Podkreślić muszę trafną taktykę pruską odnośnie do samorządów. Wprowadzając nowe urządzenia, nie zrażają oni ludności wysokimi bezpo-

średnimi podatkami. Chcą pokazać ludności najprzód duże wyniki działalności samorządu: w prowincji Poznań w 1903 r. podatki wynoszą 2 zł. 74 gr. na głowę, gdy wydatki sięgają ogromnej kwoty 11 zł. 97 gr. na głowę, a to przez udzielenie samorządowi dużych dotacji i pożyczek, aby ten mógł prowadzić wybitną działalność nakładową.

Za okupacji, ma się rozumieć, nie mogą ani mają zamiaru wkładać w nasz samorząd swoich funduszy, ale za to pozwalają główny ciężar podatkowy przerzucić na podatki pośrednie, zarobki z monopolów, gdzie podatek jest ukryty w cenie towaru.

Polityka rządu polskiego i Sejmu idzie w odwrotnym kierunku, wątpić jednak można, czy to jest celowem.

Ma się rozumieć, nie wszystkie powiaty uległy podobnej dekadencji.

Dla przykładu podaję dane z powiatu Skierniewickiego, jednego z tych, gdzie podatki na głowę wynoszą kwotę najwyższą.

T A B L I C A II.

Zestawienie zamknięć rachunkowych Skierniewickiego Związku Komunalnego.

OKRES BUDŻETOWY.	Wydano w Mk.	Wydano w Zł.	Wydatki na 1 miesz. w zł. pol. (83.000 miesz.)	Ogółem ściągnięto podatków (bezpośrednich, pośrednich, dochod. z monopolii, opłat adjacentów.	Ogółem podatku w zł. pol.	Podatki na 1 osobę	Podatki na 1 mórg przy 133.000 m.
1917	219.028.79	182.523	2.89	256.931.30	214.109	3.34	1.60
1918*)	491.760.—	378.277	6.00	289.822.72	241.519	3.77	1.81
od 1/VII.19—30/VI.20	2.589.573.63	189.020	3.00	1.348.720.—	98.446	1.56	0.73
od 1/VII.20—31/III.21	11.471.907.61	136.570.2	2.16	9.911.663.—	117.996	1.87	0.88
od 1/IV.21—31/XII.21	48.923.964.—	148.828	2.36	42.655.108.—	129.493	2.05	0.97
1922	202.250.867.—	198.090	3.14	136.473.934.—	133.666	2.12	1.—
1923	21.472.808.904.—	134.681.5	2.13	—	137.297.6	2.17	1.03

W tym więc stosunkowo najwyżej opodatkowanym powiecie podatki wszystkie na głowę równają się zaledwie $\frac{2}{3}$ tego, co w tymże powiecie wypadało podatków na głowę w 1917 r., a połowę tego, co wykazuje średnia dla całej okupacji pruskiej.

Możemy więc na tym przykładzie stwierdzić, jak ogromny zastój zapanował w innych powiatach, prawdopodobnie silniej opodatkowanych za czasów okupacyjnych, niż powiat Skierniewicki, które za to za czasów polskich odrazu cofnęły się tak znacznie wstecz, idąc po tradycyjnej linii — wolności od podatków.

Przytem zaznaczyć muszę, że powiat Skierniewicki, zniszczony przez wojnę w $\frac{1}{4}$ części (Rawka), powiat nie przemysłowy, o glebie mało urodzajnej, nieposiadający prawie zupełnie ziemi buraczonej czy pszenicznej, nie miał żadnych danych, ażeby pod względem moralności podatkowej zająć pierwsze miejsce w Kongresówce. Spełniał on tylko do pewnego stopnia swe obowiązki w poru-

czonym mu przez dekret z dn. 4/II, 19 r. zakresie, nie pozostawiając całej pracy nad podniesieniem powiatu na barki następnych pokoleń.

Muszę również stwierdzić, iż poza płaceniem tych stosunkowo najwyższych powiatowych podatków, ludność powiatu Skierniewickiego w okresie 1919—1923 przejawiała, na ile mogę osądzić, ofiarności na cele wojenne czy opieki społecznej większą, niż ludność powiatów sąsiednich, płacących 3—4 razy mniejsze podatki powiatowe. Wykazuje to, po 1) że naogół samorzady powiatowe przeżywały cały okres dla nich stosunkowo przyjazny, w którym państwo prawie zupełnie nie pociągało ludności do świadczeń pieniężnych w formie podatków, czerpiąc wszystkie środki z druku marek, po 2) że wysokość opodatkowania zależy przede wszystkim od poziomu uspołecznienia, a nie bogactwa ludności.

Nie wspominam już o Małopolsce, gdzie samorzady, przyzwyczajone do formy dodatków do podatków rządowych, otrzymywały gotowy grosz

*) dla ciągłości wprowadziłem dane za 1918 nie na podstawie zamknięć rachunkowych z wykonaniem budżetu, a tylko na zasadzie danych budżetu, gdyż za 1918 r. gospodarka nie była ukończona, a książki przez Niemców zniszczone.

z Kas Skarbowych. Dodatki te wobec dewaluacji stopniały, samorząd zaś powiatowy ani nie miał prawa, ani nie chciał postarać się o nowe źródła dochodów i zamarł, markując tylko swoją działalność.

Podatki, jakie pobierał, wynoszą od 1/7—1/20 części wysokości przedwojennej. Ludność małopolska odpoczywała po wysokich podatkach austriackich, obojętnie się przypatrując niszczącym drogom, jednemu ale za to poważnemu dorobkowi samorządów powiatowych za panowania Austrii.

Samorząd powiatowy w Poznańskim, na Pomorzu dzięki dobrym i elastycznym podstawom finansowym w pierwszych latach działa prawie na poziomie przedwojennym. Dewaluacja zaznacza się tam dopiero od połowy 1921 r., a stopniowy upadek samorządu datuje się od 1922 r. od czasu, gdy ustawy polskie, niedostosowane do warunków tamtejszych, psuły dawny dobrze zmontowany mechanizm pruski. W każdym razie samorząd poznański bardziej samodzielny i rozwinięty choć podlegał w 1922 i 1923 r. ujemnym wpływom dewaluacji i przekształcania ustawodawstwa finansowego, to jednak nie obniżył lotów do tego stopnia, co powiaty Kongresówki.

Porównyując ogólne dochody (za wyłączeniem tylko sum przejściowych) ale z pożyczkami, zapomogami, dochodami z własnego majątku, otrzymujemy dochody w złotych polskich na jedną osobę:

Okres budżet.	W. Warszawskie.	Łódzkie.	Kieleckie	Lubelskie	Białostockie.	Krakowskie.	Lwowskie.	Stenimłowskie.	Tarnopolskie.
1919	2.34	1.52	1.15	1.11	0.62	0.76	0.48	0.16	0.06
1920	1.02	0.55	0.52	0.46	0.45	0.25	0.20	0.13	0.12
1921	1.11	0.62	0.74	0.65	0.55	0.18	0.08	0.12	0.14

wtedy, gdy dochód na osobę w powiecie Skierniewickim wynosił w r. 1917—4.00, 1918—6.00 *)
1919—3.27, 1920—2.25, 1921—2.36, 1922—2.98, 1923—2.59.

Wysokość dochodów mówi nam wyraźnie, że nie wielkość zniszczenia, ani urodzajność gleby decyduje o intensywności gospodarki komunalnej, ale nastrój ludności. Wszak woj. Łódzkie i Kieleckie zupełnie niezniszczone i zamożne odbiegają znacznie od Warszawskiego. Powiaty w Białostockiego choć zaczęły skromnie, jednak przynajmniej w intensywności nie spadają i trzymają się na poziomie innych Województw Kongresówki za wyjątkiem Warszawskiego. Prawdopodobnie jest to granica minimalna, poza którą upaść już nie sposób, jeżeli niema nastąpić letarg. Z małopolskich powiatów, krakowskie zupełnie niezniszczone i bogate okazują złą tendencję—idą ku letargowi szalonymi krokami. Największy zastój wykazują powiaty Lwowskiego województwa, dochody ich spadają w ciągu 3 lat 6-krotnie i są najniższe z całej Polski. Natomiast powiaty tarnopolskie powoli idą naprzód.

Po zapoznaniu się z liczbami przez Gł. Urząd Stat. musi przyznać każdy bezstronny, że o prze-

*) Według preliminarza budżetowego.

ciążeniu ludności podatkami komunalnymi w okresie do 1924 r. nie może być mowy i zarzut podobny może być czyniony li tylko przez osoby nieświadome rzeczy.

Za ten stan samorządu powiatowego odpowiedzialność spada przede wszystkim

1) na ten nieszczęsny wkorzeniony wiekami zwyczaj niechętnego płacenia podatków na cele ogólnych potrzeb,

2) na władze rządowe, które nie dawały samorządom odpowiednich dyrektyw i nie wymagały spełniania przez nich w sposób należyty obowiązków ustawowych (specjalnie odnosi się to do wojewodów małopolskich, którzy z obojętnością patrzeli na zamarcie samorządu powiatowego na ich terenie),

3) na nieprzychylny stosunek Sejmu ustawodawczego i Sejmu obecnego do spraw finansów komunalnych.

Jak niezyczliwy był ten stosunek świadczyć może ewolucja uprawnień finansowych samorządu powiatowego od rozporządzenia niem. Gen. Cub. Warszawskiego i dekretu z dnia 7-II. 1919 r. do ustawy z dnia 11-VIII, 1923 r.

(Patrz tabl. str. 320—321).

Jak widzimy, rozporządzenie Gen. Cub. Warszaw., a później dekret z dnia 7-II. 1919 r. w przedmiocie Skarbowości Pow. Zw. Kom. wzorowane na tym rozporządzeniu dały dużą swobodę Sejmikom wynajdywania dla siebie źródeł dochodowych, zabezpieczając z góry mocne zasilenie poważnymi dodatkami.

Rozwój samodzielnych a różnorodnych podatków celowych i od przedmiotów majątkowych był skutkiem zmniejszenia się wartości wpływów z ustawowo przewidzianych dodatków do podatk. gruntowego i przemysłowego. Sejm nie podnosił stawek tych podatków w miarę dewaluacji, a jeżeli częściowo podnosił dla Skarbu Państwa, zmniejszał i urywał dla samorządu. Tak więc ustawa z dnia 14-VII. 20 r. o podatku podymnym i gruntowym podnosiła stawki 14-krotnie, ale postanawia, że dla sam. pow. oblicza się tylko od 52%—czyli że wydajność tego źródła zmniejszyła do połowy. Ustawa z dnia 17-VI. 21 r. o poborze podatków gruntowego i podymnego, dom. klasowego i budynk. ustanawia dodatek 900% na rzecz Skarbu Państwa (z powodu dewaluacji), ale orzeka, że dodatek ten jest wolny od dodatku na rzecz samorządu pow.—czyli faktycznie Sejmiki otrzymają zmniejszony 10-krotnie pod. gruntowy. Sejmiki bardziej ruchliwe szukały ratunku w tych różnych składkach gruntowych. Jednak wszystkie te samodzielne podatki, z których wiele było zupełnie niewydajnych i same Sejmiki je zarzucały po próbie rocznej czy dwurocznej, nie zdołały sprostać skutkom dewaluacji zasadniczych źródeł, to też z tablicy I widzimy zmniejszenie się wysokości opodatkowania.

Uprawnienia podatkowe Powiatowych Zwią

Według ordynacji powiatowej dla G. Gub. Warszawskiego z dn. 22 stycznia 1916 r.	Według dekretu z dn. 7 lutego 1919 r.
<p style="text-align: right; margin-right: 10px;">Bezpośrednie.</p> <p style="margin-right: 10px;">Dotacyjne. { Podatek od psów. Transportowy. Drogowy. 50% podatku gruntowego.</p> <p style="text-align: center; margin-right: 10px;">Dodatki lub samodzielne</p> <p style="margin-right: 10px;">Pod. grunt. nieogr. (niewyzyskany). Podatek podymny. " od nieruchomości. Podatki bieżące przemysłowe od świadectw. Podatek mieszkaniowy.</p>	<p style="margin-right: 10px;">Podatek od psów. Transportowy. Drogowy. 100% obowiązkowego dodat. do pod. gruntowego.</p> <p style="text-align: center; margin-right: 10px;">—</p> <p style="margin-right: 10px;">Do 100% dodat. do podatku podymn. 50% dod. do pod. od nieruchomości. Od 50—150% dod. do patent. od przem. i handlu. 100% do patent. akcyzowych. 500% do patent. od wyszynku alkoholu. Do 25% dod. do podat. mieszkaniow.</p> <p style="margin-right: 10px;">1% dod. do pod. stemp. od obrotu nieruchomości.</p> <p style="text-align: center; margin-right: 10px;">S a m o i s t n e.</p> <p style="margin-right: 10px;">Od koni, bydła i trzody. Od przedmiotów zbytku. Od broni myśliwskiej i kart na polowanie. Od przyrostu wartości. Od młynów i tartaków. Pogłówny. Podatki celowe o charakterze pogłównym z uwzględnieniem stopnia zamożności.</p> <p style="text-align: center; margin-right: 10px;">Szpitalne i szkolne.</p> <p style="margin-right: 10px;">Składki gruntowe. Od poręb leśnych, eksploatacji torfu. Od stawów zarybionych. Od uli, od drzew owocowych. Od rowerów, od dorożek i wozów. 10—15% od składki ubezpieczeniowej na walkę z pożarami.</p>
<p style="text-align: right; margin-right: 10px;">Pośrednie.</p> <p style="margin-right: 10px;">Dotacyjny. { 25% wpływu monop. od zboża na chleb. Monopole powiatowe. Mąka, zboże, mielenie. Cukier. Węgiel. Nafta, smary i t. p. Sól.</p>	<p style="margin-right: 10px;">Dod. 20 mk. do ceny monopol. cukru za 100 klg. Dod. 10% do ceny mon. węgla za 100 klg. Dod. 11,20 mk. do ceny mon. rafty na 100 klg. Dod. 5 mk. do ceny monop. soli za 100 klg. Monopol. pow. na sprzedaż siana. Za korzystanie z przedsiębiorstw i urzędzeń. Administracyjne. Specjalne (adjacenci budowy i konserwacji dróg). Fundusz wyrównawczy. Dod. 50% obow. do pod. gruntowego.</p>
<p style="text-align: right; margin-right: 10px;">Opłaty.</p> <p style="margin-right: 10px;">Za korzystanie z przedsiębiorstw i urzędzeń. Administracyjne. Specjalne (adjacenci). Fundusz zapomogowy dla budż. powiat. 50% podatku gruntowego. 25% wpływu monopolowego od zboża na chleb. Dochody prywatno-gospodarcze. Pożyczki. Zapomogi.</p>	<p style="margin-right: 10px;">Dochody prywatno-gospodarcze. Pożyczki. Zapomogi. Zapomoga ustawowa na konserwację dróg w wysokości 30% wydatków. Zapomoga ustawowa na walkę z chorobami zakaźnymi.</p>

- Uwaga 1.** Wszystkie podatki według ordynacji dla G. Gub. Warsz., jak i według dekretu były pobierane na równi od mieszkańców
- Uwaga 2.** W r. 1917 podatki pośrednie i monopole dały 68% ogółu dochodów zwyczajnych; podatki bezpośrednie—14%; opłaty
- Uwaga 3.** Podatki samoistne rozwijały się w miarę spadku wartości dodatku do podatku gruntowego i podymnego.

zków Komunalnych w b. Kongresówce.

Z m i a n y.

Według ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z dn. 11 sierpnia 1923 r.

Skasowany ustawą z dn. 11-8-23 r.
 " " " 14-7-20 r.
 " " " 14-7-20 r.
 { Zmniejszony do 52% ust. z dn. 14-7-20.
 " 10 krotnie ust. z dn. 17-6-21.

Skasowany od 1-1-24 ust. z dn. 11-8-23.
 " od 1-1-22 ust. z dn. 17-12-21.

Zmniejszany i zmieniany przez ustawy z dn. 6-7-20
 i z 17-12-21.

Skasowany od 1-1-22 ustawą z 17-12-21.

Podniesiony do 4% ust. z 21-9-21 *)

Skasowane na mocy ust. z dn. 11-8-23.
 Pozostają.

"
 Skasowany na mocy ust. z 21-9-21.
 " " " z 6-7-20.
 " " " z 11-8-23.
 " " " "
 " " " "
 " " " "
 " " " "

Niezatwierdz. przez M. Spr. Wewn. na wniosek M. R.
 " " " " " " "
 " " " " " " "

Dodatek do ceny sprzedaży spirytusu i wyrob.
 alkoholowych.

Ustaje od 1-1-22.
 " na mocy art. z 11-8-23.
 " od 1-1-22.
 " jako bezwart. wobec niepodwojenia stawki.

Niepraktykowane.
 Bez zmian.
 "
 " Skasowany na mocy ust. z dn. 11-8-23.

Bez zmian.
 "
 " Tylko fakultatywna na mocy ust. z 10-12-20.

Nigdy nie stosowane.

G r u n t o w y.

Od 60—90% dod. z gmin wiejskich.
 " 30—45% " " " miejskich niewydział. za
 zgodą M. Skarbu i M. Spr. Wewn.

P r z e m y s ł o w y.

0,25% obrotowego od przedsiębiorstw, leżących na
 terenie gmin wiejskich.
 0,5% leżących na terenie miast niewydziałonych.
 Od 50 do 100% dod. do patent. za wyrób i sprze-
 daż trunków z obszaru gmin.
 2% do pod. stempl. od obrotu nieruchom.

Od przedmiotu zbytku.
 Od broni myśliwskiej i kart na polowanie—tylko
 od osób, zamieszkujących teren gmin wiejskich.

Oplaty drogowe samoistne (od gruntów, zakładów
 przemysł. i handl. i domów).
 Podatek inwestycyjny do wysok. 50% pobieranych
 dodat. grunt., przem. i pod. samoist.

Podatek od kopalń (nie wszystkich).

30% podatku dochodowego przypisanego w gm.
 wiejskich.

Od spożycia.
 30% dod. do pod. od spirytusu, wyrobów wódcza-
 nych i piwa.

15% dod. do pod. od zapalek, drożdży i octu.

Z ogólnej sumy dochodu.

60% oddaje się miastom i miasteczkom.

13% gminom wiejskim.

26% powiatom.

O p ł a t y.

Za korzystanie z przedsiębiorstw i urzędzeń.

Administracyjne.

Oplaty na cele specjalne.

Dopłaty (adjacenci).

Dochody prywatno-gospodarcze.

Pożyczki.

Zapomogi ewentualne.

*) Jedyny wypadek, w którym ustawowo rozszerzono uprawnienie podatkowe samorządu powiatowego, co prawda w zamian za
 skasowanie podatku od przyrostu wartości.

gmin wiejskich, jak i miast niewydziałonych,
 4, 2%; pozostałe—13,8%.

Ustawę z dnia 11-VIII charakteryzują: 1) nie liczenie się z potrzebami miejscowemi, z różnorodnością warunków i z przyzwyczajeniami (np. w b. zaborze pruskim) przez zakucie finansów powiatowych w ramy nieprzekraczalnych procentów i ograniczenie źródeł podatkowych właściwie tylko do podatku gruntowego (mała elastyczność), 2) ograniczenie dochodów powiatów do dochodów tylko z gmin wiejskich przez wyodrębnienie finansowe miast niewydzielonych i miasteczek z wszelkiego prawie współudziału na rzecz powiatu (przewrót zasadniczy niczem nieuzasadniony), 3) nie liczenie się z odrębnościami gospodarczymi np. województwa zachodnie mają sieć straży ogniowych dość gęstą, woj. wschodnie prawie straży ogniowych nie mają—stworzenie ich jest koniecznością z punktu widzenia oszczędności majątku narodowego—przy jednakowych źródłach dochodowych przy uniemożliwieniu pobrania specjalnego podatku straży stworzyć nie można; na kresach wschodnich przy olbrzymich przestrzeniach w wielu wypadkach nie ilość gruntu (nieużytku) stanowi o możliwości, ale ilość inwentarza żywego. Dekret Osmołowskiego czynił z podatku od zwierząt domowych podstawę finansów gminnych. Do tego rodzaju opodatkowania ludność tamtejsza przyzwyczaiła się i uznawała go za dobry—ustawa uniemożliwia pobieranie jego; w gminach czysto rybackich na Pomorzu, gdzie gruntów jest bardzo mało, właściwie niema z czego pobrać podatku na rzecz gminy. Gminiaci zmuszeni są wbrew ustawie robić specjalne rozkłady, ażeby zaspokoić konieczne potrzeby gminy.

Wnikając bliżej w tą ewolucję, jaką odbyło ustawodawstwo finansowe pow. zw. kom. oraz w te rygory, które przy uchwalaniu podatków są wymagane, musimy dojść do przekonania, że Rząd i Sejm polski okazują daleko mniej zaufania do samorządu, niżeli go mieli zaborcy (w Austrii i Prusach) i okupanci.

Zamiast ułatwień i pomocy samorząd, którego dochody zmniejszały się z powodów naturalnych (dewaluacja), ze strony Sejmu i Rządu napotyka utrudnienie formalne i ograniczenie ustawowe.

Drugi zarzut—Samorząd zbyt często nakłada podatk.

Istotnie, prawidłowej gospodarki podatkowej nie było. Podatki raz uchwalone i po pewnym czasie ściągnięte okazywały się niedostateczne z powodu dewaluacji. Samorząd miał przed sobą dwie drogi—albo siedzieć z założonemi rękoma, uznając dewaluację za dopust Boży i zamykać z powodu braku środków szkoły, szpitale, schroniska, nie konserwować dróg, albo też walczyć z dewaluacją swoich wpływów podatkowych przez uchwalanie nowych budżetów, nowych podatków. W Kongresówce większość powiatów uznała za lepsze tą pogoń za uciekającą marką, w Małopolsce samorządy biernie się poddały losowi. Teraz, gdy spojrzymy na ten okres wstecz, uznamy bezwzględnie, że lepiej swe obowiązki starano się spełniać

w Kongresówce. Piszę „starano się,” gdyż tablica Nr. 1 mówi nam wyraźnie, że skutków dewaluacji marki nie opanowano całkowicie, chyba że w wyjątkowych wypadkach.

Więc choć częste te były podatki, były zato one nic nie znaczące. Nie były one uciążliwymi dla płatnika wiejskiego, a do niego głównie się stosowały, gdyż tam podatki ścigała sołtys. Były one tylko uciążliwymi dla administracji, dla urzędów gminnych i sołtysów. Jeżeli ludność wtedy skarżyła się na podatki, to tylko z powodu porównywania wymagań powiatów i państwa. Państwo żądało bardzo małych ofiar podatkowych—samorząd stosunkowo większych. Ale samorząd musiał tak robić—bo się nie posiłkował przecież drukiem papierków. W tym roku, gdy nareszcie i rząd zaczął gospodarować prawidłowo i Pan Minister Skarbu musi znaleźć tyle pieniędzy ile ma wydać, widzimy, jak się posypały podatki, jak potrzebne były specjalne pełnomocnictwa. Trudno i darmo, chciałby czy nie chciał P. Premier, gdy potrzeba pieniędzy, musi wydać rozporządzenie, czy to o niespodziewanym dodatku 100% do podatku gruntowego, czy o wydzieleniu z podatku obrotowego specjalnego podatku przemysłowego od świadectw, czy o niezaliczeniu zaliczek do pierwszej raty podatku majątkowego.

Tak samo musiał szukać nowych źródeł samorząd powiatowy w latach 1919—1923, wtedy, gdy te źródła, któremi się posiłkował, topniały nie z jego winy. Tem się tłumaczy ta ilość i różnorodność samoistnych podatków celowych i opartych na przedmiotach majątkowych (szkolny, szpitalny, na straże ogniowe, od zwierząt domowych, od uli, od drzew owocowych, od poręb leśnych, od wód zarzybionych i t. p.) Samorządy szukały ratunku przed upadkiem, samorządy walczyły z losem, samorządy szły drogą bardzo niepopularną—drogą podatków coraz nowych, ale za to należy się tym odważnym i dzielnym działaczom samorządowym podziękowanie za te trudy i za te szarpaniny, które musieli przejść, by jako tako koniec z końcem swego budżetu związać.

Że tak musiały postępować, świadczy najlepiej to, że przecież Ministerstwo Spraw Wewn., rozumiejąc położenie samorządów, zatwierdzało statuty podatkowe i umiało nawet skłonić do zgody bardziej zawsze formalistyczne Min. Skarbu.

Podatki te samoistne przeważnie były drobne i niewdzięczne. Pomimo woli i chęci samorządy je stosowały—z musu. Jak poprzednio wykazywałem, rząd i Sejm w swych ustawach nie starał się dopomóc samorządom w ich trudnym położeniu. Na różne przedstawienia i zażalenia bardzo często, specjalnie od posłów słyszało się zdanie „już tam samorządy dadzą sobie jakoś radę”.

W. Gajewski.

(D. c. n.)

Projekt rządowy ustawy o powiatowych związkach komunalnych.

(D. c.)

Art. 71.

W braku odmiennych postanowień (art. 68 punkt c), przewodniczący wydziału powiatowego mianuje i zwalnia urzędników i sługi powiatowego związku komunalnego po wysłuchaniu opinii wydziału powiatowego, tudzież przyjmuje i zwalnia pracowników kontraktowych powiatowego związku komunalnego.

Przewodniczący wydziału powiatowego jest bezpośrednim przełożonym członków wydziału powiatowego, a pośrednim wszystkich urzędników i sług, tudzież kontraktowych pracowników powiatowego związku komunalnego, i sprawuje, jako taki, nad nimi wszystkimi bezpośredni nadzór służbowy.

Art. 72.

Jeżeli przewodniczący wydziału powiatowego nie może z powodu choroby, nieobecności lub jakiegokolwiek innej przyczyny spełniać czynności swego urzędu, zastępuje go we wszystkich jego prawach i obowiązkach jego urzędowy zastępca.

TYTUŁ VIII.

Zadania zlecone.

Art. 73.

Powiatowe związki komunalne obowiązane są spełniać zadania zlecone (art. 5 punkt b) w myśl ustaw i wydanych na ich podstawie poleceń właściwych władz.

Odpowiedzialność za treść tych poleceń ponoszą władze, które je wydały.

Art. 74.

Sprawy, związane ze spełnianiem zadań zleconych, załatwiają powiatowe związki komunalne przez organy, w ustawie wskazane.

Jeżeli ustawa nie wskazuje wyraźnie innego organu, załatwianie tych spraw należy do wydziału powiatowego.

Art. 75.

Do zadań zleconych powiatowego związku komunalnego należy zgodnie z art. 70 ustawy z dnia 17 marca 1921 r. o Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Ust. R. P. Nr. 44 poz. 267) obowiązek sprawowania nadzoru państwowego nad działalnością gmin i gromad wiejskich oraz tych gmin miejskich, niewydzielonych z powiatu, które na podstawie ustawy o gminie miejskiej zostały wyjęte z pod nadzoru wydziału powiatowego.

Art. 76.

Wydatki, względnie świadczenia, połączone ze spełnianiem zadań zleconych, obciążają powiatowy związek komunalny, o ile odnośne ustawy przekazujące nie włożą tych wydatków, względnie świadczeń, na Państwo lub kogo innego.

Stanowienie o wysokości i sposobie pokrycia wydatków, obciążających powiatowe związki komunalne z tytułu spełniania zadań zleconych, oraz o ponoszeniu innych świadczeń z majątku lub wkładów związku na cele związane ze spełnianiem tych zadań, wchodzi w zakres spraw, należących do samorządowych zadań powiatowego związku komunalnego.

TYTUŁ IX.

Prawo odwołania i tryb postępowania.

Art. 77.

Od zarządzeń organów powiatowego związku komunalnego w sprawach, związanych ze spełnianiem zadań samorządowych, służy prawo odwołania do właściwej władzy nadzorczej (art. 80) każdemu, kto twierdzi, że zarządzenie narusza bezpośrednio jego prawa lub prawnie uznany interes. Postanowienie to nie ma zastosowania w przypadkach, w których zainteresowanym służy inny środek prawny.

Władza nadzorcza rozstrzyga ostatecznie.

Art. 78.

Postanowienia art. 3—7 ustawy z dnia 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 712) mają odpowiednie zastosowanie od odwołań, wnoszonych na zasadzie art. 77.

Wydział powiatowy obowiązany jest przedłożyć odwołanie władzy nadzorczej, o ile go sam nie uwzględni.

Art. 79.

Odwołanie wniesione w terminie do władzy nadzorczej, wstrzymuje—w braku odmiennych postanowień ustawowych—samo przez się wykonanie zaczepionego zarządzenia.

Wyjątek stanowią przypadki, w których odroczenie wykonania według uznania władzy wydającej zarządzenie, byłoby połączone ze szkodą dla dobra ogólnego.

TYTUŁ X.

Nadzór Państwowy.

Art. 80.

Nadzór nad działalnością powiatowych związków komunalnych w zakresie zadań samorządowych sprawuje, w braku odmiennych postanowień, wydział wojewódzki.

O ile specjalne ustawy nie stanowią inaczej, władzy nadzorczej służą jedynie uprawnienia, określone w niniejszej ustawie.

Art. 81.

Władza nadzorcza ma czuwać nad tem:

- a) by powiatowe związki komunalne nie działały wbrew ustawom,
- b) by administracja, sprawowana przez powiatowe związki komunalne, miała bieg prawidłowy.

W wykonaniu powyższego zadania władza nadzorcza ma prawo żądać od powiatowych związków komunalnych wszelkich wyjaśnień, w szczególności przedłożenia uchwały, aktów i t. p., oraz przedsięwziąć wszelkie czynności, jakie dla wykonania prawa nadzoru uzna za potrzebne.

Art. 82.

Uchwały sejmiku lub wydziału powiatowego oraz zarządzenia tego ostatniego, naruszające obowiązujące ustawy (art. 81 p. a), władza nadzorcza powinna uchylić lub ogłosić za nieważne, o ile na zasadzie art. 43 niniejszej ustawy nie zostały przedtem zawieszane przez wydział powiatowy, względnie starostę powiatowego.

Art. 83.

Jeżeli powiatowy związek komunalny zaniedba lub wzbrania się uchwalić wydatek (kredyt), potrzebny do prawidłowego spełniania ciążącego na nim obowiązku, albo też jeżeli z powodu zaniedbania lub wzbraniania się wydania innego rodzaju zarządzeń administracja powiatowego związku komunalnego pozbawiona jest prawidłowego biegu, władza nadzorcza obowiązana jest zwrócić uwagę powiatowego związku komunalnego na dostrzeżone braki. Jeżeli zaś powiatowy związek komunalny mimo to odmówi lub zaniedba usunięcia braków, natenczas władza nadzorcza ustali obowiązek powiatowego związku komunalnego do wydania potrzebnych zarządzeń.

Art. 84.

Jeżeli powiatowy związek komunalny wzbrania się lub zaniedba wypełnić obowiązek, prawomocnie ustalony (art. 83), albo wykonywa uchwały, uznane prawomocnie za niedopuszczalne (art. 82), lub takie, których chwilowo wykonać nie wolno (art. 85), władza nadzorcza ma prawo wydać za powiatowy związek komunalny i na jego koszt potrzebne zarządzenia.

Władza nadzorcza może również przymusowo obciążyć powiatowy związek komunalny przez wstawienie potrzebnego wydatku do budżetu związku lub przez nakaz pokrycia tego wydatku poza budżetem; w obu tych wypadkach należy jednocześnie wskazać sposób pokrycia wydatku.

Art. 85.

Oprócz spraw, w których w myśl postanowień niniejszej (art. 51) lub innych specjalnych ustaw uchwały sejmiku powiatowego wymagają zatwierdzenia przez władzę nadzorczą, podlegają zatwierdzeniu uchwały w przedmiocie:

- 1) corocznego preliminarza przychodów i wydatków powiatowego związku komunalnego oraz preliminarzy dodatkowych,
- 2) zaciągania pożyczek (art. 57),
- 3) zaciągania innych zobowiązań, które mają wiązać powiatowy związek komunalny dłużej, niż trzy lata,

4) zbycia lub rzeczowego obciążenia własności nieruchomości lub praw z własnością tą pod względem prawnym na równi stojących.

Uchwały w powyższych sprawach nabierają mocy prawnej dopiero z chwilą zatwierdzenia.

Art. 86.

Wybrani do wydziału powiatowego obejmują urząd członka tego wydziału dopiero po zatwierdzeniu ich w tym charakterze przez wydział wojewódzki.

W razie odmówienia zatwierdzenia wyboru na członka wydziału powiatowego mają odpowiednie zastosowania postanowienia art. 25 ustawy o wyborach do sejmików powiatowych.

Wydziałowi wojewódzkiemu służy prawo mianowania członków wydziału powiatowego w tym przypadku, gdy sejmik powiatowy—mimo przypomnienia mu obowiązku dokonania wyboru członków wydziału powiatowego i zakreszenia mu terminu do zadośćuczynienia temu obowiązkowi—zwleka z wyborem lub odmawia dokonania wyboru.

Mianowani członkowie wydziału powiatowego sprawują swój urząd do czasu, aż kandydaci na członków, wybrani przez sejmik powiatowy, uzyskają wymagane zatwierdzenie.

Art. 87.

Wydział wojewódzki może:

a) złożyć z zajmowanego urzędu każdego wybranego członka wydziału powiatowego, jeśli narusza obowiązki swego urzędu lub przez swoje zachowanie się w urzędzie lub poza nim staje się niegodnym zaufania i poważania, jakiego wymaga piastowany urząd. Zarządzenie powyższe poprzedzić musi dochodzenie, w czasie którego członkowi wydziału powiatowego należy dać możliwość wypowiedzenia się, co do uczynionych mu zarzutów. Złożonego z urzędu można na okres czterech lat uznać za niezdatnego do piastowania urzędu członka wydziału powiatowego;

b) wdobyć za powiatowy związek komunalny postępowanie dyscyplinarne przeciw mianowanym urzędnikom i sługom powiatowego związku komunalnego w razie stwierdzenia, że powołana do tego władza służbowa nie zamierza zrobić użytku z przysługujących jej uprawnień dyscyplinarnych, pomimo uzasadnionego przypuszczenia, że w danym przypadku popełnione zostało przestępstwo służbowe.

Art. 88.

Minister Spraw Wewnętrznych ma prawo na wniosek wydziału wojewódzkiego rozwiązać sejmik powiatowy przy równoczesnym pozostawieniu lub złożeniu z urzędu wszystkich honorowych członków wydziału powiatowego.

W terminie trzechmiesięcznym, licząc od dnia zawiadomienia o rozwiązaniu sejmiku powiatowego, muszą być zarządzone nowe wybory.

Do czasu dokonania wyboru nowego sejmiku powiatowego i zatwierdzenia na urządzie wybranych do nowego wydziału powiatowego członków

tego wydziału, wydział wojewódzki załatwianie spraw, należących do zakresu działania sejmiku powiatowego, powierzy gronu osób, powołanemu przez z pośród posiadających prawo wybieralności członków powiatowego związku komunalnego, załatwianie zaś spraw wydziału powiatowego w razie złożenia z urzędu jego członków, staroście powiatowemu.

Liczba osób wspomnianego grona powinna wynosić conajmniej połowę ustawowej liczby członków rozwiązanego sejmiku powiatowego.

Art. 89.

Od zarządzeń władz nadzorczych w przypadkach, przewidzianych w art. 81-88 niniejszej ustawy, służy powiatowemu związkowi komunalnemu oraz osobom zainteresowanym prawo odwołania do właściwej władzy nadzorczej w terminie, przewidzianym w ustawie z dnia 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 712).

W przypadkach, o których mowa w art. 84, wniesienie odwołania nie ma mocy wstrzymującej.

(D. n.)

Projekt ustawy o powiatowych związkach komunalnych.

Dr-a. M. JAROSZYŃSKIEGO.

(D. c.)

Art. 70. Wydział powiatowy ma prawo zawiesić wykonanie uchwały sejmiku powiatowego, która według jego zdania szkodzi interesom powiatowego związku komunalnego lub dobru publicznemu. Przewodniczący wydziału powiatowego winien zawiadomić przewodniczącego sejmiku o zawieszeniu uchwały w przeciągu dni trzech od dnia powzięcia decyzji wydziału powiatowego.

Zawieszona uchwała jest przedmiotem obrad sejmiku powiatowego na najbliższym posiedzeniu. Ponowna uchwała sejmiku powiatowego tej samej treści zawieszeniu przez wydział powiatowy nie podlega.

Art. 71. Wydział powiatowy załatwia sprawy, należące do jego zakresu działania, w obradach kolegialnych.

Przewodniczący wydziału powiatowego załatwia samodzielnie za wydział powiatowy wszystkie sprawy bieżące.

Przewodniczący wydziału powiatowego jest również obowiązany załatwiać samodzielnie pod własną odpowiedzialnością te wszystkie sprawy, podlegające uchwale kolegialnej, w których powzięcie uchwały z powodu nagłości sprawy jest niemożliwe. Sprawy te powinien jednakże na najbliższym posiedzeniu przedstawić wydziałowi powiatowemu, który decyzję przewodniczącego zatwierdzi lub poweźmie odmienne postanowienie.

Sposób załatwiania spraw przez wydział powiatowy określi bliżej statut powiatowy. Statut ten

określi również, jakie sprawy, jako bieżące, załatwia za wydział przewodniczący.

Art. 72. Przewodniczący wydziału powiatowego jest bezpośrednim wykonawcą uchwał sejmiku powiatowego, wydziału powiatowego i specjalnych komitetów powiatowych. W tym celu ma on prawo posługiwać się zarówno organami państwowymi, władzy jego, jako starosty, podlegającymi, jak i organami wykonawczymi gmin wiejskich i miejskich, położonych w granicach powiatu.

Art. 73. Przewodniczący wydziału powiatowego jest bezpośrednim przełożonym wszystkich urzędników, sług i pracowników kontraktowych powiatowego związku komunalnego, sprawuje nad nimi nadzór służbowy. Przysługuje mu prawo mianowania urzędników i sług oraz przyjmowania pracowników kontraktowych tudzież prawo zwalniania ich z urzędu lub ze służby. Przed mianowaniem, przyjęciem i zwolnieniem obowiązany jest jednak zasięgnąć opinii wydziału powiatowego.

Art. 74. Przewodniczący wydziału powiatowego czuwa nad zgodnością działania sejmiku powiatowego, wydziału powiatowego, komitetów specjalnych i komisji z obowiązującymi przepisami prawnymi. Uchwały, sprzeczne z prawem, obowiązany jest bezzwłocznie zawiesić i przedłożyć władzy nadzorczej do rozstrzygnięcia.

Art. 75. Jeżeli przewodniczący wydziału powiatowego nie może spełniać czynności swego urzędu z jakiegokolwiek bądź przyczyny, w takim razie w prawa jego i obowiązki wchodzi wybrany zastępca przewodniczącego wydziału powiatowego.

Jeżeli wybranego zastępcy niema lub wybór jego nie jest prawomocny, jak również w tym wypadku, gdy wybrany zastępca przewodniczącego z jakiegokolwiek bądź przyczyny nie może spełniać czynności urzędu przewodniczącego, w takim razie czynności te spełnia wyznaczony przez wojewodę urzędnik.

T Y T U Ł VI.

Urzędnicy i słudzy powiatowego związku komunalnego.

Art. 76. Powiatowe związki komunalne obowiązane są ustanowić odpowiednią ilość posad służbowych urzędników i sług, potrzebnych do prawidłowego załatwiania spraw powiatowego związku komunalnego.

Stosunki prawne urzędników i sług powiatowego związku komunalnego normują — oprócz postanowień niniejszej ustawy — osobne przepisy prawne.

T Y T U Ł VII.

Gospodarka finansowa powiatowego związku komunalnego.

Art. 77. Dochody, potrzebne na pokrycie wydatków, wynikających ze spełniania zadań powiatowego związku komunalnego, czerpie powiatowy związek komunalny:

a) z własnego majątku i przedsiębiorstw, na zysk obliczonych;

b) z danin publicznych, pobieranych na rzecz powiatowego związku komunalnego według postanowień osobnych przepisów prawnych;

c) z dotacji i zapomóg ze skarbu państwa.

Art. 78. Jeżeli dochody powiatowego związku komunalnego nie wystarczają na pokrycie wydatków, wynikających ze spełnienia wszystkich zadań powiatowego związku komunalnego, w takim razie zadania obowiązkowe mają pierwszeństwo przed dobrowolnymi.

Art. 79. Powiatowym związkom komunalnym wolno zaciągać pożyczki. Pożyczka musi być spłacona według planu, ustalonego przed jej zaciągnięciem, a określającego zarówno ścisły termin spłaty, jako też wysokość odsetek i raty umorzenia.

Art. 80. Powiatowy związek komunalny jest obowiązany prowadzić księgę inwentarza swego majątku, która powinna dawać dokładny obraz majątku związku.

Art. 81. Gospodarka finansowa powiatowego związku komunalnego winna być prowadzona w granicach rocznego preliminarza przychodów i wydatków.

Rok budżetowy i obrachunkowy powiatowego związku komunalnego winien ściśle odpowiadać okresowi budżetowemu i obrachunkowemu państwa.

Wydział powiatowy powinien ułożyć preliminarz budżetowy tak wcześnie, by sejmik powiatowy mógł go rozpatrzyć i uchwalić przed rozpoczęciem nowego roku obrachunkowego.

Art. 82. Przynajmniej na 14 dni przed przedstawieniem preliminarza sejmikowi powiatowemu należy wyłożyć go przez tydzień do przeglądu przez zainteresowanych, których o wyłożeniu należy zawiadomić publicznym ogłoszeniem.

Zainteresowanym wolno wnosić zarzuty przeciw preliminarzowi do wydziału powiatowego, który może je sam uwzględnić, lub przedstawić sejmikowi powiatowemu z odpowiednimi wnioskami.

Art. 83. Jeżeli w ciągu roku obrachunkowego zajdzie potrzeba wydatku, nieprzewidzianego w preliminarzu, lub przewidzianego tam w niewystarczającej wysokości, wówczas do skutecznienia takiego wydatku potrzeba specjalnego przyzwolenia sejmiku powiatowego. Sejmik powiatowy, udzielając pozwolenia, powinien jednocześnie wskazać źródło pokrycia.

W przypadkach, w których skutecznienie takich wydatków nie da się odroczyć bez szkody dla powiatowego związku komunalnego, lub wynika z ustawowego jego obowiązku, wydział powiatowy może asygnować wydatek, obowiązany jest wszakże przy najbliższej sposobności zawiadomić o tem sejmik powiatowy celem uzyskania odeń zatwierdzenia.

Art. 84. Wszystkie przychody i rozchody powiatowego związku komunalnego wydział powiatowy jest obowiązany dokładnie zapisywać. Naj-

później w trzy miesiące po upływie roku obrachunkowego wydział powiatowy powinien złożyć sejmikowi powiatowemu do rozpatrzenia rachunek roczny (sprawozdanie rachunkowe) z wykonania budżetu, jako też z wszelkich innych przychodów i rozchodów celem uzyskania od sejmiku powiatowego uznania rachunku za rzetelny.

Art. 85. Minister Spraw Wewnętrznych po wysłuchaniu wydziałów wojewódzkich wyda w drodze rozporządzenia bliższe przepisy co do formy i terminu sporządzania preliminarza budżetowego oraz co do systemu prowadzenia rachunkowości i kasowości powiatowych związków komunalnych.

T Y T U Ł VIII.

Prawo odwołania i tryb postępowania.

Art. 86. Zarządzenia i orzeczenia organów powiatowego związku komunalnego, wydane w wykonywaniu zadań administracji publicznej, mogą być zaskarżone w drodze odwołania.

Prawo odwołania służy każdemu, kto sądzi, że zarządzenie lub orzeczenie organów powiatowego związku komunalnego narusza bezpośrednio jego prawa lub prawnie uznany interes.

O ile specjalne ustawy inaczej nie stanowią odwołania rozstrzyga władza nadzorcza.

Rozstrzygnięcia władzy nadzorczej są ostateczne w administracyjnym toku instancji.

Art. 87. Postanowienia ustawy z dn. 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 712) mają odpowiednie zastosowanie do odwołań, wnoszonych na zasadzie art. 86.

Przewodniczący wydziału powiatowego jest obowiązany przedłożyć odwołanie władzy nadzorczej lub innemu organowi, właściwemu według ustaw specjalnych do rozstrzygania tego rodzaju odwołań, o ile organ powiatowego związku komunalnego, który zaskarżone zarządzenie lub orzeczenie wydał, sam odwołania nie uwzględni.

Art. 88. O ile specjalne przepisy prawne inaczej nie stanowią, wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania zaskarżonego zarządzenia lub orzeczenia. Jednakże władza, powołana do rozstrzygnięcia odwołania, może nakazać wstrzymanie wykonania zaskarżonego zarządzenia lub orzeczenia, o ile uzna, że wykonanie mogłoby spowodować niepowetowaną szkodę dla odwołującego się lub ujmę dla dobra publicznego.

T y t u ł IX.

Władza nadzorcza.

Art. 89. Nadzór nad działalnością powiatowego związku komunalnego sprawuje właściwy wydział wojewódzki.

Specjalne przepisy prawne określają, w jakiej mierze nadzór ten sprawują specjalne komitety wojewódzkie.

(d. c. n.)

G M I N A i W I E Ś.

Zakładajmy piorunochrony.

Kłeska pożarów, która tak często nawiedza nasz kraj podczas pory letniej, najczęściej bywa spowodowana uderzeniami piorunów. Miljony majątku narodowego, całe mienie, cały dobytek i narzędzia pracy tysięcy rodzin idzie na marne. Szybkie i łatwe przenoszenie się ognia z budynku na budynek, z jednego końca wsi lub miasteczka na drugi koniec, tłumaczy się tem, że budowle są kryte przeważnie miękkim materiałem łatwopalnym. U nas w Polsce przeszło 80% budowli kryte jest słomą, przeszło 12% gontem, czyli, że mniej niż 8% wszystkich budowli w kraju ma pokrycie ogniotrwałe. Każdy, kto jest świadom wartości budowli w gospodarce narodowej tudzież nagromadzonych w nich skarbów w postaci dobytku i plonów pracy paru nieraz pokoleń, winien dbać o budowlę, gdyż odbudować je w terażniejszych warunkach życia jest rzeczą niezmiernie trudną. W Polsce od piorunów powstaje rocznie setki pożarów; jeśli chcemy tym wypadkom zapobiedz, musimy zakładać na budynkach naszych piorunochrony.

Ażeby jednak z biernego społeczeństwa wydobyć ten tak pożądany wysiłek zbiorowy, trzeba obudzić je z letargu, uświadomić je o potrzebie i korzyściach, jakie płyną z ubezpieczenia budynków od możliwości pożaru.

Tą sprawą winny się zająć nasze władze samorządowe, t. j. gminy i sejmiki powiatowe, ażeby zachęcić ludność do zakładania piorunochronów i służyć jej swą pomocą w udzielaniu wskazówek. Gdy w każdej wsi i miasteczku będą umieszczone na budynkach piorunochrony, każdy będzie mógł wówczas spać spokojniej.

Piorunochron nie jest zbyt drogi. Urządzenie jego jest proste; składa się z metrowego kawałka drutu stalowego grubości 2 centymetry, zakończono go ostrzem ze złota lub innego szlachetnego metalu małopłowego, oraz kilkunastu metrów drutu aluminiowanego i tejże długości słupa drewnianego. Koszt urządzenia jednego piorunochrona wyniesie 100 złotych.

Nie żałujmy pieniędzy na urządzenie piorunochronów, opłaci się nam to stokrotnie. W krótkim czasie stodoły będą napełnione zbożem, w razie więc wypadku cały dorobek nie pójdzie w dymem. Na kupno piorunochronu może się złożyć przeciw cała wieś, zbiorowym więc wysiłkiem każda wieś może mieć u siebie piorunochron. Pamiętajmy o tem, że Polska, która pozostała kulturalnie w tyle za ludami Europy zachodniej dzięki stuletniej z górą niewoli, musi wielkimi krokami dążyć za nimi i swą kulturę techniczną postawić na wysokim poziomie, jeśli chcemy w przyszłości stać w rzędzie mocarstw Europy.

Piotr Łomakin.

SPRAWOZDANIE

Inspektora Samorządu Gminnego na powiat Turecki za II-gi kwartał 1924 roku

z zakresu samorządu gminnego.

W drugim kwartale 1924 r. spotęgował się niedostatek w gminach z powodu braku gotówki, wskutek niepokrycia budżetów gminnych wszystkich gmin, przeciętnie w połowie. Główne wpływy dodatków do podatków państwowych i gruntowych wystarczyły zaledwie na pokrycie wydatków w I-ym kwartale. Natomiast rachunki z II-go kwartału są w zaległości, w tej liczbie należności dozorem szkolnym, koszty kuracyjne, opieki społecznej, pensje pracowników gminnych i t. p. Z tego powodu wśród pracowników gminnych dostrzega się niedostatek i niezadowolenie. Szkolnictwo powszechne, o ileby sytuacja nie poprawiła się szybko, będzie narażone na poważny szwank z rozpoczęciem roku szkolnego. Budżety gminne dotychczas nie zostały zatwierdzone przez wydział powiatowy, który nie może udzielić gminom zapomóg z funduszu pow. związku komunalnego, gdyż budżet jego z trudem został zbilansowany. O zapomogi zwróciły się do wydziału wszystkie bez wyjątku gminy na zasadzie art. 34 Ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z dnia 11 sierpnia 1923 r., prosząc o sumy, równające się połowie potrzeb gmin, a więc przeciętnie na jedną gminę 3-4 tysiące złotych, nie wyzyskując jednak u siebie w gminie wszystkich możliwych dochodów, wypływających z Ustawy z dn. 11 sierpnia 1923 r. Sejmik powiatowy wstawił tylko do budżetu Pow. Zw. Komunalnego koszty utrzymania części policji, przypadającej na gminy, nie żądając od nich zwrotu, co i tak poważnie odciążało budżety gminne. Ponieważ gminy nie zgodziły się na wyzyskanie wszystkich źródeł dochodów, dozwolonych ustawą z dnia 11 sierpnia 1923 r., przy równoczesnym braku pokrycia budżetów gminnych, przeto Wydział Powiatowy, jako władza nadzorcza, będzie zmuszony w jaknajkrótszym czasie wykorzystywać uprawnienia nadane art. 13 Dekretu o radach gminnych (Dz. Pr. Nr. 18 1918 r. poz. 48) i art. 45 Dekretu o tymczasowej ordynacji powiatowej (Dz. Pr. Nr. 13 1919 r. poz. 141), to jest ustalić budżety, obowiązujące gminy, z jednocześnie wprowadzeniem podatków i opłat, przewidzianych w ustawie z dnia 11 sierpnia 1923 r. W tym kierunku w wydziale Powiatowym czynią się już przygotowania w porozumieniu z administracją gminną, wprowadzając między innymi podatek od lokali we wszystkich gminach.

Po kilkumiesięcznym doświadczeniu można stwierdzić, że Ustawa z dn. 11 sierpnia 1923 r.— dała wyniki ujemne, nie tylko co do strony finansowej, ale do pewnego stopnia wpłynęła demoralizująco.

jąco na obywateli wiejskich, gdyż różnorodność podatków i opłat i stałe a częste ich egzekwowanie wywołuje wśród płatników rozgoryczenie i kontrakcję, dążącą do unikania płacenia bez względu na cele. O ile płatnicy wsi, dawniej względnie godzili się na rozkładanie należności gminnych, jako to na szkolnictwo, opiekę nad ubogimi i ponoszenie kosztów kuracyjnych, oraz wprowadzenie niezbędnych inwestycji automatycznie na morgi, o tyle teraz odmawiają przyznania źródeł pokrycia, dozwolonych ustawą z dnia 11 sierpnia 1923 r. Uważają te wszystkie opłaty za zamaskowany podatek morgowy i nie tylko, że nie odczuwają wdzięczności do tych, którzy w ten sposób uregulowali źródła dochodów Zw. Komunalnych, ale wręcz przeciwnie — podejrzewają ich o chęć nałożenia jeszcze większych podatków. Wszelkie wyjaśnienia ze strony czynników miarodajnych chybają celu.

Wśród przedstawicieli organów samorządu gminnego — radnych gminnych i członków zebrań gminnych, zauważyć się daje coraz większe zniechęcenie i apatię do spraw gminnych, a nawet kierunek ujemny; zebrania gminne odbywają się w drugim i trzecim terminie przy znikomej ilości członków, posiedzenia rad gminnych dość często nie dochodzą do skutku, nawet w ważnych sprawach, z braku quorum.

Sołtysi i wójci, nie otrzymując wynagrodzenia lub też otrzymując je w znikomej sumie, coraz opieszalej traktują swoje obowiązki służbowe, niezadko ze stratą dla spraw państwowych i samorządowych. Dlatego też jaknajpilniejszą staje się sprawa uchwalenia nowych ustaw samorządowych, oraz ordynacji wyborczej, bowiem największym powodem zniechęcenia jest dalsze przedłużenie kadencji, termin których ukończył się od 2-ch lat.

Sprawa kredytu dla gminników, zwłaszcza mańorolnych i biedniejszych, staje się nader piekącą wobec braku obecnie u ludności wolnej gotówki i potrzeby płacenia stale przez nią różnych opłat i podatków. Kasy gminne pożyczkowo-oszczędnościowe w dalszym ciągu nie funkcjonują z braku kapitału zakładowego dla najmniejszych nawet obrotów.

Kooperacja spożywcza i wszelka inna w powiecie jest w zamarcu w obecnym stanie przesilenia gospodarczego i właściwie może ona dopiero powstać nanowo, gdy nadejdzie odpowiedniejsza chwila ku temu.

Zmian na stanowiskach służbowych w administracji gminnej w drugim kwartale roku bieżącego w powiecie nie notowano.

Inspektor Samorządu Gminnego
na pow. Turecki

T. Gładka.

Z GMIN i GROMAD.

Zebranie gromadzkie gminy Żarnów pow. Brzezińskiego uchwaliło dodatkowe opodatkowanie gruntów w gminie, tak, że łączne obciążenie gruntów wyniosłoby 150% dodatku do państwowego po-

datku gruntowego, wg ustawy z dn. 15-VI 1923 r. Kwotę otrzymaną z dodatkowego podatku postanowiono obrócić na budowę 3 oddziałowej szkoły powszechnej we wsi Popielawy. Wydział Powiatowy w Brzezinach, rozpatrując powyższą uchwałę na posiedzeniu swym w dniu 12 kwietnia r. b. postanowił zwrócić się do Władz Nadzorczych o zatwierdzenie powyższej uchwały gminy Żarnów.

Na tymże posiedzeniu Wydział Powiatowy zatwierdził podobną uchwałę, powziętą przez zebranie gromadzkie gminy Niesułków, która kwotę otrzymaną tą drogą przeznacza na budowę domu dla urzędu gminnego.

Ponieważ biuro sędziego śledczego powiatu Brzezińskiego wymaga remontu, Wydział Powiat. na tymże posiedzeniu postanowił zaproponować gminom, wchodzącym w skład okręgu Brzezińskiego, wstawienie do budżetów po 25 milionów marek na koszt odnowienia.

R Ó Ź N E.

Ubezpieczenie żywego inwentarza.

W dniu 7 b. m. w Wołkowysku z inicjatywy miejscowego Związku Ziemiaków założone zostało przy Towarzystwie Rolniczym na podstawie statutu wzorowego Stowarzyszenie ubezpieczeń wzajemnych żywego inwentarza. Zakładanie tego rodzaju organizacji, mających na celu uchronienie gospodarstw od strat w żywym dobytku, idzie po linii odpowiedzialnej uchwały Kongresu Rolniczego.

Życie samorządowe.

Działalność inwestycyjna powiatowych związków komunalnych w latach 1918—1923.

Powiatowy związek komunalny w Włoszczowie.

Wybudowano dróg bitych 4 klm., w budowie 12 klm.; gruntownie zrokonstruowano dróg bitych 6, 5 klm., przeprowadzono zwykły remont dróg bitych 50 klm., zbudowano kolejek wązkotorowych 20 klm., mostów drewnianych 133 mtr. b.

Urządzono tartak parowy w Kurzelowie o jednym gatrze w połączeniu z młynem (własność sejmiku).

Nabyto budynek w Szczekocinach na pomieszczenie gimnazjum, murowany, piętrowy i stajnie parterowe murowane.

Źródła pokrycia wydatków inwestycyjnych wynoszą 90% podatków i 10% pożyczek i dotacji.

Powiatowy związek komunalny w Siedlcach.

Wybudowano ogółem dróg bitych 3,6 klm. Budowa była rozpoczęta przez okupantów, którzy zbudowali koło 1 klm. Sejmik kontynuował roboty w r. 1919 z sum pożyczkowych, zaciągawszy od rządu pożyczkę długoterminową, wynoszącą 6%

budżetu. Dalsza budowa dróg została przerwana z powodu braku funduszy. Poza to Sejmik zrekonstruował gruntownie 6 klm. dróg samorządowych. Mostów drewnianych zbudowano 120 metr. b. Koszta pokryto z sum podatkowych.

W roku 1921 wybudowana została szkoła rolnicza męska na gruntach państwowych, dzierżawionych przez sejmik (objekt wydzielony dla szkoły 60 mórg) mianowicie: budynek szkolny murowany obudowanej przestrzeni 3.080 m³, budynek mieszkalny drewniany na mieszkanie dla nauczycieli, obudowanej przestrzeni 1088 m³, budynek gospodarczy, drewniany, obudowanej przestrzeni 420 m³. Na koszt budowy tych budynków zaciągnięto pożyczkę długoterminową ze Skarbu Państwa w wysokości 20% kosztów budowy. Reszta wydatków, które wyniosły 64% budżetu, pokryta została z podatków.

Sejmik zorganizował 10 placówek straży ognio- wych ochotniczych, zaopatrzywszy je w najniezbędniejsze rekwizyty. Koszt organizacji stanowił około 20% budżetu. Fundusz na ten cel uzyskany został z pożyczki długoterminowej, zaciągniętej w Banku Komunalnym na lat 15.

Zorganizował bibliotekę ruchomą kosztem, wynoszącym 2% budżetu. Biblioteka składa się z 15 kompletów książek w szafkach po 200 książek w każdej, oznaczonych kolejnymi literami alfabetu. Kompletu rozsyłane są do gmin w różnych punktach powiatu i po przeczytaniu zamieniane na inny komplet.

W r. 1922 zbudowane zostały budynki gospodarcze dla szkoły rolniczej: obora murowana obudowanej przestrzeni 757 m³, stodoła drewniana, obudowanej przestrzeni 1500 m³. Koszt tych budynków, wynoszący 10, 4% budżetu, pokryty został z sum podatkowych. Wybudowano lecznicę dla zwierząt, murowaną, na gruntach państwowych, dzierżawionych przez sejmik, obudowanej przestrzeni 1.406 m³. Koszta budowy zostały pokryte z podatków.

W roku 1923 rozpoczął sejmik budowę szkół powszechnych w Wiśniewie 7-klasowej, murowanej, przestrzeni obudowanej 2.477 m³, w Wodyniach 7-klasowej, murowanej, o przestrzeni obudowanej 2.350 m³, w Krzesku Starym 2-klasowej murowanej o przestrzeni obudowanej 1.123 m³. Na zakup materiałów budowlanych zebrano drogą podatku fundusz, równający się 32% budżetu na r. 1923. Materiały te zostały wydane gminom, które uchwały szkoły budować tytułem pożyczki na lat 3, zwrotnej w 3 równych ratach. Z kapitału otrzymanego ze spłaty tej pożyczki tworzy się fundusz żelazny, który używany będzie tylko na akcję budowy szkół powszechnych w powiecie i na zasadach, wyżej wymienionych. Koszta robocizny pokrywają całkowicie gminy. Ze względu jednak, że ściąganie składek gminnych dokonywa się z znacznym opóźnieniem, sejmik uchwalił dopomóc gminom w drodze zaciągnięcia krótkoterminowej pożyczki w Banku Komunalnym z tem, że dług ten będzie spłacony po otrzymaniu od gmin zebranej

na robocizną składki. Obecnie budowa szkół już jest na ukończeniu i szkoły zostaną oddane do użytku od nowego roku szkolnego.

Sejmik uruchomił ambulatorjum w Mordach, zaopatrzywszy je w umeblowanie, narzędzia chirurgiczne i apteczkę. Ambulatorjum posiada stałego felczera i przyjmuje chorych codziennie po bardzo niskiej opłacie (50 groszy za poradę). Koszt utrzymania ambulatorjum wynosi 3% budżetu.

Z powiatu Radomskiego.

Na posiedzeniu Sejmiku Radomskiego w dniu 7 lipca r. b. złożono sprawozdanie z gospodarki szkoły rolniczej męskiej w Wacynie i stacji doświadczalnej w Sadkowie a mian.: w r. 1920 Sejmik wydzierżawił państwowe majątki Wacyn i Sadków, zakwalifikowane na ośrodki kultury rolniczej. Obydwa majątki objęto w stanie zupełnego zniszczenia bez zasiewów i inwentarzy. Ponieważ Sejmik nie miał funduszy na doprowadzenie do porządku obydwu folwarków, przeto zdecydowano oddać w administrację poręczającą na lat 6 majątek Sadków. W roku 1922 sporządzono kontrakt, mocą którego wydział powiatowy zobowiązał się drenaż Sadków po 30 mórgów rocznie, a w zamian za to administrator pobuduje oborę, stajnię, stodołę i czworak oraz wyremontuje wszystkie budynki pozostałe; obowiązuje się ponadto płacić czynsz i wszystkie podatki i ciężary. W ten sposób obydwu majątki do roku 1928 zostaną należycie uporządkowane.

Obecnie przystąpiono do urządzenia Wacyna: w r. 1921 sporządzono plany budowy szkoły i założono fundamenty pod budowę szkoły. W roku 1922 wyremontowano budynki, dwór, dokupiono żywy i martwy inwentarz; kupiono zarodową oborę z Gdańska za sumę 3.668.000 mk.; założono warzywnik, kupując 150 okien inspektowych. W roku 1922/23 odbyły się już 5-miesięczne zimowe kursy rolnicze w pomieszczeniach dworskich. W roku 1922 wykończono budowę głównego gmachu szkolnego, tak, że już w r. 1923 odbyć się mógł 1-szy rocznik szkolny. W roku 1924 odbywa się 2-gi rocznik szkolny, na którym uczęszcza 20 uczni.

W tym roku rozszerzono warzywnik do 18 mórg; wydzielono 60 mg. gruntu szkolnego i stworzono gospodarstwo szkolne; pozatem zamierzają w roku b. otynkować gmach główny, dokończyć zakładania ogrodu, wykończyć studnię, piwnicę, ogrodzić podwórze szkolne, dostosować budynki inwentarskie do potrzeb szkolnych i zaprowadzić należyty inwentarz. Stan robót jest tak posunięty, że zamierzenia powyższe będą wykonane.

Co się tyczy strony finansowej, to lata 1921 i 1922 przynosiły deficyt, natomiast rok 1923 przyniósł 943.969.069 mk. czystego dochodu. W dniu 15. III. 1923 r. zostały zawarte z Województwem w Kielcach akty notarialne na lat 12, mocą których za 168 mórg Wacyna (bez gruntu szkolnego) do 1. III. 1929 r. płacić będą po 45 klg. z morgi żyta, a od 1. III. 1929 r. do 1. III. 1935 r. płacić będą po 135 kg. żyta z morgi. Za 175 mg. 150 pr.

z Sackowa płacić będą jednakowy roczny czynsz przez całe lat 12 po 90 kg. żyta z morgi.

Na budowę szkoły rolniczej w Wacynie wydatkowano za lata 1921-23. 1.212.563.270 mk., co po zwaloryzowaniu wyniesie 53.258 zł. 40 groszy. Z sumy tej Sejmik wypłacił z własnych funduszy 12.610 zł., otrzymał subsydjum ze Skarbu Państwa 10.359 zł. 73 gr. oraz zaciągnął pożyczkę ze Skarbu Państwa 30.288 zł. 67 gr. Pożyczka ta jest długoterminowa na lat 20 i na 3° w stosunku rocznym.

Przy Sejmiku pow. Radomskiego istnieje zorganizowana pomoc weterynaryjna, są urządzone i zaopatrzone instrumentami i niezbędnymi przyrządami lecznicze w Radomiu przy wydziale pow. i ambulatorja w Białobrzegach, Jedlińsku, Przytyku, Skaryszewie i od niedawna w Wierzbicy. Personel weterynaryjny Sejmiku składa się z 3 lekarzy i 5 sanitariuszy (felczerów weterynaryjnych), którzy przyjmują udział w zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt domowych, przeprowadzają szczepienia ochronne i lecznicze, okazują pomoc weterynaryjną, przeprowadzają planową kastrację ogierów w powiecie, mają nadzór nad rzeźniami, targowiskami dla zwierząt, różnymi przedsiębiorstwami, mającymi do czynienia z produktami zwierzęcymi, grzebowski i t. p.

Działalność Sejmikowego personelu weterynaryjnego za pierwsze półrocze r. b. przedstawia się, jak następuje:

Porad chorym zwierzętom udzielono: w lecznicy przy sejmiku w Radomiu 265 (w tem 255 koniom, 53 bydł. rog. i 57 innym zwierzętom), w ambulatorjum w Białobrzegach 156 (w tem 114 koniom, 34 bydła rog. i 8 innym zwierzętom); w ambulatorjum w Jedlińsku 38 (w tem 32 koniom, 1 krowie i 5 świniom); w ambulatorjum w Przytyku 259 (w tem 203 koniom, 31 bydła rog., 12 świniom, 4 owcom i 9 innym zwierzętom); w ambulatorjum w Skaryszewie 274 (w tem 202 koniom, 70 bydła rog. i 2 świniom). Chore zwierzęta należały: do obywateli ziemskich, do włościan i do mieszczan. Szczepień dokonano w pierwszym półroczu 1924 r.—753. Razem kastracji dokonano 352. Opłat ogółem pobrano w pierwszym półroczu r. b. za leczenie i czynności sanitarno-weterynaryjne 3.425 zł. 44 gr.; zwierząt na targi za pierwsze półrocze dostarczono razem 24.021 sztuk.

Poradnik Samorządowy.

Pytanie. Czy zwolnionemu z posady kanceliście urzędu gminnego, który w r. 1923 był przyjęty na służbę przez wójta, przysługuje prawo 3-miesięcznego odszkodowania i na jakiej prawnej podstawie?

Ignacy Osinowski.
pocz. Lachowice.

Odpowiedź. Według prawa zwyczajowego zwolniony ze stanowiska pracownik gminy powinien otrzymać wynagrodzenie w wysokości 3-miesięcznej

ostatnio pobranej pensji lub też posada powinna być wymówiona uprzednio na 3 miesiące. Jeżeli gmina nie wykonała powyższego, poszkodowany może zwrócić się do władzy nadzorczej nad gminą, a nawet przenieść sprawę na drogę sądową.

(—) *E. Kopczyński.*

Pytanie. Sąd poleca wójtowi gminy przeprowadzenie opisu majątku po zmarłym do podziału. Czy wójtowi przysługuje prawo pobierania od kwoty wartości spadku po przeprowadzonym spisie taki 0/0, jak komornikowi sądowemu, w jakiej mianowicie wysokości 0/0, czy też bezpłatnie.

Tadeusz Wężowicz,
pom. sekretarza gm. Boszczynek,
pow. pińczowskiego.

Odpowiedź. Wójt gminy ma prawo przy wykonywaniu wyroków sądowych w sprawach cywilnych pobierać wynagrodzenie według taksy dla komorników sądowych, ponieważ czynności te wójt wykonywa w zastępstwie komornika.

(—) *E. Kopczyński.*

Pytanie. 1) Czy § 71 Instrukcji o prowadzeniu ksiąg ludności stałej dotyczy tylko urzędników państwowych, czy też można powyższy § zastosować i do urzędników samorządowych?

2) Czy Ustawa o administracji gminnej może być opracowaną w tym roku, i czy można liczyć, że wybory do nowych Rad Gminnych będą w roku bieżącym?

Piearz gm. Piaski.

Odpowiedź. 1) Art. 71 instrukcji o księgach ludności z 1861 r. podaje tryb przesiedlania urzędników państwowych, do których urzędnicy samorządowi nie mogą być zaliczeni. Urzędnicy samorządowi celem uzyskania przesiedlenia winni zastosować się do art. 56 i 57 powyższej instrukcji.

(—) *E. Kopczyński.*

2) Ze względu na to, że Komisja Administracyjna Sejmu obradować zacznie dopiero w październiku r. b., przewidywać można uchwalenie ustawy o administracji gminnej w grudniu r. b.; obowiązującej mocy ustawa nabierze prawdopodobnie dopiero w roku następnym, a więc i wtedy oczekiwać należy wyborów do nowych Rad Gminnych.

Z piśmiennictwa.

Zygmund Ihnatowicz. Stosunek samorządu do rolnictwa. Warszawa 1924. Str. 36.

Książeczka p. Ihnatowicza stanowi przyczynek do teoretycznego rozwiązania b. ważnej sprawy, do odpowiedzi na pytanie: co samorząd może i powinien uczynić dla podniesienia rolnictwa krajowego? Odpowiedź jest ważna głównie z tego powodu, że rolnictwo ma już potężnych opiekunów w Państwie, w organizacjach zawodowych, a więc w czynniku samopomocy, wreszcie w indywidualnej inicjatywie wybitniejszych rolników. Gdzie więc miejsce dla sa-

morządu? Zasadniczą odpowiedź daje autor w tych słowach: „władze samorządu powinny przede wszystkim przeznaczać swe fundusze na takie przedsięwzięcia, mające na celu podniesienie rolnictwa, których organizacje dobrowolne własnymi środkami nie są w stanie wykonać. Dopiero wówczas, gdyby te organizacje nie doceniały jakiegoś działu produkcji rolnej, który należałoby rozwinąć, sejmiki powinny na takie cele fundusze swe przeznaczać, a nawet w ostateczności i same na własny rachunek prowadzić takie zakłady lub przedsiębiorstwa”. Tę myśl, że w wykonywaniu opieki nad rolnictwem pierwszeństwo zostawiać trzeba czynnikowi samopomocy, znajdujemy wyrażoną w dalszym ciągu w konkretnych przykładach, przy omawianiu poszczególnych postaci tej opieki. Naprzykład, pola pokazowe winny być zakładane przez instruktorów rolniczych i w takim tylko wypadku mogą korzystać z pomocy sejmiku, o ile w danej okolicy są zupełną jeszcze nowością, gdy brak inteligentnego ziemiaństwa, a pola mają służyć drobnej własności. Albo „ciężar kosztów wykonania szczegółowych meljoracji spadnie na samego rolnika, zadaniem zaś samorządu będzie wzięcie na siebie kosztów przedwstępnych robót, związanych z założeniem spółki. Toż samo na str. 31, gdzie mowa o chowie zwierząt. Również w sprawie szkół rolniczych. Autor uważa, że szkoły zakładane przez stowarzyszenia rolnicze bardziej odpowiadają celowi, niż budowane przez sejmiki.

„Zakładanie szkółek leśnych powinno się odbywać staraniem i częściowo kosztem samorządu” (str. 29). O ile idzie o „fermy powiatowe i ogniska kultury rolniczej”, to „nie wdając się w celowość tworzenia i sposób organizowania powyższych zakładów, sejmiki—zdaniem autora—prowadzić ich nie powinny”.

Są jednak dziedziny, stanowiące niepodzielne pole pracy samorządu. Do takich należy zalesianie nieużytków, regulacja drobnych rzeczek (ze względu na ochronę łąk i pastwisk), tępienie zaraźliwych chorób zwierzęcych.

Rozprawę o zakresie działania samorządu w dziedzinie rolnictwa, poprzedza przedstawienie cyfrowe tego, co uczyniły w tej dziedzinie sejmiki województwa warszawskiego w latach 1921, 1922 i 1923. Obraz byłby bardziej realny, gdyby uczynione było zestawienie nie według zamierzeń, lecz na podstawie wykonania budżetów (zamknięć rachunkowych). Tu autor, jakkolwiek zwolennik ograniczonej roli samorządu w popieraniu rolnictwa, podkreśla jednak, jako zjawisko już ujemne, fakt, że większość sejmików w wykonaniu obowiązku swego wybrała drogę najmniejszego oporu, zrzekając się zupełnie własnej inicjatywy i udzielając tylko zapomóg pieniężnych organizacjom rolniczym miejscowym i centralnym.

W końcu nadmienić trzeba, że autor, uwzględniając przede wszystkim samorząd powiatowy, przewiduje także, które dziedziny rolnicze wejść powinny w zakres działania samorządu wojewódzkiego.

Przy Nr. 22 „Samorządu” redakcja rozesała sprawozdanie Towarzystwa Propagandy Budowy Dróg i Budowli Wodnych w Polsce oraz ich Uprzemysłowienia i Wykorzystania, jakoteż prospekt związanej z inicjatywą tegoż Towarzystwa Spółki Akcyjnej: „Drogi Wodne w Polsce S. A.” wraz z zaproszeniem na Zjazd Kanałowy pod przewodnictwem p. Marszałka Senatu Trąpczyńskiego w Kruszwicy, na Gople i w Bydgoszczy w dniach 13, 14 i następnym września r. b.

Ze względu na ważność i wybitną aktualność sprawy, gdyż rozbudowa wewnętrznych dróg wodnych w Polsce przyczyni się do potania artykułów spożywczych, węgla, żelaza i innych pierwszej potrzeby, redakcja załącza przy niniejszym numerze **Odezwę w sprawie dróg wodnych** i prośbę, aby Prasa Codzienna, Perjodyczna i Samorządowa, rolnicy, przemysłowcy i kupiectwo zwróciło na nią baczną uwagę i aby sprawa ta była omówiona w Prasie.

Pośrednictwo pracy.

TECHNIK drogowy, budowlany, mostowy, Polak. Ukończenie w 1903 r. pięcioletniej szkoły technicznej. Osiemnastoletnia praktyka. Budowa dróg żelaznych, bitych, mostów, budynków. Niwelacja. Ostatnio zastępca inżyniera. Przyjmie posadę zaraz. Miejscowość obojętna. Łaskawe oferty poleconym: pocz. Żyrardów, osada Wiskitki ul. Ewangielicka, Burgraff.

„RUTYNOWANY” pomocnik sekretarza gminnego zamienić się może na stanowisko w swoim rodzaju pracy lub też w innej instytucji.

Łaskawe oferty nadsyłać proszę pod adresem: Eugenjusz Listkowski, m. Wołpa, pow. Grodno.

P. ŻEBROWSKI poszukuje posady zastępcy sekretarza gminnego. Wiadomość w administracji „Samorządu”.

REFERENT kulturalno- oświatowy, kilkuletnia praktyka, świadectwa, świetne referencje, zmieni posadę. Przyjmie podobną posadę ewent. kierownictwo większej kooperatywy lub kursów dla dorosłych. Może z powodzeniem wygłaszać odczyty, pogadanki, referaty. Zna się na organizacjach młodzieży (koło, stowarzyszenia).

Wiadomość: Administracja „Samorządu” dla Franciszka P.

TECHNIK drogowy z dłużej praktyką obeznany z robotami meljoracyjnymi może objąć posadę na wyjazd. Oferty dla S. K. proszę składać w redakcji „Samorządu”.

INŻYNIER z praktyką drogową poszukuje posady. Adres: Inż. Stefan Rudziński, Warszawa, ul. Czackiego Nr. 19 III p. z listami W. P. Kobyłańskiego.

RUTYNOWANY pomocnik pisarza gminnego, pracujący w samorządzie gminnym od roku 1912.—świadectwa chlubne, referencje bardzo dobre, na żądanie przedłoży — poszukuje posady starszego pomocnika w większej gminie od 15. VIII. lub I. IX. 1924 r.

Łaskawe zgłoszenia do Administracji „Samorządu” pod „Rutynowany pomocnik”.

Ogłoszenia.

Upoważniona przez Główny Urząd Ziemski

SPÓŁKA OSADNICZO- PARCELACYJNA „PARCELA”

Warszawa, ul. Królewska 16.

rozporządzająca dużą ilością gotowych działek z łąkami i lasem, w powiatach: rówieńskim, słonimskim, baranowickim, brzeskim, drohiczyńskim, chełmskim i innych.

Spółka rozpoczęła parcelację nowych majątków.

Fabryka „KARBON“ Włocławek.

Zarząd i biuro sprzedaży

Warszawa, Chmielna 58/3.

Telefony: { w Włocławku 233
 { w Warszawie 63-14

Dostarcza jako jedyna tego rodzaju fabryka w Polsce **Kalkę** dla maszyn do pisania i dla ołówka, **taśmy** dla maszyn do pisania i **masę hektograficzną**.

DRUKARNIA

Zrzeszenia Samorządów

WARSZAWA,
Ogrodowa 46. Telefon 265-02.
Konto P. K. O. № 9.265.

Wykonywa wszelkie roboty z zakresu drukarstwa i introligatorstwa, i inne niezbędne Urzędom, Samorządom i Instytucjom druki.

Przy wszelkich zamówieniach uprasza się o nadysłanie wzoru oraz jaki ma być gatunek i kolor papieru.

ZAKŁAD APROWIZACJI SANITARNEJ (Tamka 1)

Konto P. K. O. Nr. 50-777.

Dostarcza samorządom na warunkach kredytowych wszelkich potrzebnych przedmiotów, lekarstw, środków opatrunkowych i narzędzi dla szpitali, przychodni, kolumn dezynfekcyjnych i kąpielisk.

Wydział Sanitarny Zrzeszenia Samorządów Powiatowych

udziela samorządom wszelkich porad wchodzących w zakres spraw zdrowia publicznego.

Zrzeszenie Samorządów Powiatowych

dostarcza powiatom, miastom, gminom, urzędom, kooperatywom i poszczególnym osobom w ilościach wagonowych

WĘGIEL OPAŁOWY

z głębokich pokładów najlepszych kopalń dąbrowieckich i górnośląskich.

Tamka 1, tel. 177-30, konto P.K.O. 50.18

Kasa Emerytalna

Pracowników Komunalnych

Rzeczypospolitej Polskiej

zatwierdzona reskryptem Ministra Pracy i Opieki Społecznej
dnia 20 czerwca r. b. Nr. 5303.

Ubezpiecza pracowników samorządowych na wypadek utraty zdolności do pracy i starości, a na wypadek śmierci zapewnia byt ich rodzinom. Przyśtąpienie do Kasy zgłaszać mogą, w porozumieniu z ciałami samorządowymi, pracownicy gmin miast i powiatów Rzeczypospolitej Polskiej.

ADRES KASY:

Warszawa, Wspólna 23.

Konto czekowe w P. K. O. Nr. 50.061.

ŻĄDAJCIE STATUTU KASY.

Wydawca: Zrzeszenie Samorządów Powiatowych.

Redaktor: Wł. Wakar.